

ПОТАПОВ О.М.

ДІЯЛЬНІСТЬ МІСЬКИХ ДУМ У СФЕРІ БЛАГОУСТРОЮ В УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ (квітень-грудень 1918 року)

Благоустрій населених пунктів - це комплекс робіт з інженерного захисту, розчищення, осушення та озеленення території, а також соціально-економічних, організаційно-правових та екологічних заходів з покращення мікроклімату, санітарного очищення, зниження рівня шуму та інше, що здійснюються на території населеного пункту з метою її раціонального використання, належного утримання та охорони, створення умов щодо захисту і відновлення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля. Але, в першу чергу, благоустрій - це своєрідна візитна картка кожного населеного пункту. Стан вулично-дорожньої мережі, освітлення, озеленення та чистота - це оцінка в цілому міста та його влади. Наша мета простежити, як розвивалась сфера міського благоустрою на різних історичних етапах розвитку нашої держави і, зокрема, Української Держави гетьмана Павла Скоропадського.

Фінансова діяльність тогочасних міських дум ґрунтувалася на принципах самофінансування. Свідченням цього є кошториси самоврядувань, які надають можливість простежити схему отримання прибутків та напрямки основних витрат запланованих гласними дум. Серед параграфів, що визначають основні напрямки фінансових витрат, окреме місце належить сфері благоустрою.

Аналізуючи витрати цієї групи, слід зазначити, що істотне їх зростання відбулось у Києві - з 797 606 крб. у 1917 році до 3 207 843 крб. у 1918 році, або в 4 рази [1, с.6]. Проте, таке збільшення не повинно вводити нас в оману, адже у 1918 році відбулось істотне зростання всієї витратної частини: з 17 105 760 крб. у 1917 році до 77 005 688 крб. у 1918 році, або в 4,5 рази [1, с.2]. Тому доводиться констатувати, що на практиці роботи з благоустрою зводились фактично до підтримки існуючого стану і лише у випадках крайньої необхідності проводились нові роботи.

За окремими статтями витрати на благоустрій міста можна представити у такому вигляді:

Витрати на благоустрій міста	1917	1918
Утримання і ремонт мостових, тротуарів і набережних	397 700	1 644 643
Утримання і ремонт бульварів	51 141	284 894
Освітлення міста	161 664	274 114
Нові роботи з благоустрою міста	171 583	952 222
Інші витрати	15 518	51 970
Всього	797 606	3 207 843
% відношення до всього бюджету	4,9%	4,2%

Найбільшою статтею витрат з благоустрою було утримання і ремонт мостових, тротуарів і набережних. Більше половини, відведених для цього, коштів - 949 638 крб. призначалось на роботи з очистки вулиць, площ і базарів, істотні відрахування спрямовувалась на утримання мостового двору - 304 147 крб. та замощення вулиць бруківкою - 269 308 крб.

Окрема стаття параграфу була присвячена *«новим роботам з благоустрою міста»*. Ці роботи включали в себе облаштування нових тротуарів, асфальтування базарної площі, укріплення відкосів, закінчення робіт з будівництва Десятинного спуску та ін. Загалом потрібно відзначити, що хоча дана стаття міських витрат збільшилась в 5,5 рази в порівнянні з 1917 роком, але її питома вага була недостатньою для того, щоб зрушити справу благоустрою з мертвої точки.

У повітових містах Київської губернії справа благоустрою розвивалась гірше. Витратна частина кошторису міста Ірпінь взагалі не передбачала жодних асигнувань за цим параграфом. Обґрунтування цього знаходимо в пояснювальній записці до кошторису, де зазначалось, що *«...фінансові труднощі міста не дозволяли йому приступити до робіт з благоустрою. Від, запропонованих раніше, двох видів робіт - із освітлення міста та замощення його вулиць, довелось відмовитись через відсутність коштів»* [2, арк.62зв]. Не набагато краще вирішувалось це питання у Сквирі та Умані. Заплановані згідно з кошторисом витрати 25 800 крб. (6,7% від всього бюджету) [3, арк.35зв] та 27 900 крб. (3,8% від всього бюджету) [4, арк.62зв] направлялись виключно на підтримку існуючого становища, тобто на утримання і ремонт мостових, тротуарів і набережних, ремонт бульварів та освітлення міста. Дещо краще було становище в Каневі, там на заході з благоустрою було відведено 37 045 крб. (15,7% від всього бюджету) [5, арк.11], проте і така кількість запланованих

коштів була недостатньою для вирішення проблем у даній галузі. Так, на утримання і ремонт мостових, тротуарів і набережних міська управа пропонувала асигнувати 28 560 крб., але після обговорення дума ухвалила виділити лише 10 010 крб., тобто фактично в 3 рази менше. Журнали засідань міських дум засвідчують намагання гласних збільшити відрахування у цій сфері. Наприклад, гласний Цап Е.Д. пропонував виділити на утримання суспільних парків не 1 000 крб. а 3 000 крб., мотивуючи це тим, що *«при достатньо гарному їх облаштуванні місто може отримати чудові прибутки від здачі в оренду приватним особам місць під буфети та інші подібні заклади»*. Проте майже всі пропозиції щодо збільшення витрат на благоустрій, як правило, відхилялись, заплановані асигнування були спрямовані не на розвиток міста, а на підтримку існуючого становища. На цьому фоні найвагомішими можна назвати досягнення Таращанського міського самоуправління. Місцеві гласні на витрати з благоустрою виділили 40 203 крб. 84 коп., що складало 27,9% від загального бюджету [6, арк.54зв-55]. Врешті-решт ця сума виявилась більш-менш достатньою для покращення благоустрою міста. Головним чином асигнування були заплановані за двома статтями: 26 203 крб. 84 коп. спрямовувались на будівництво незавершеної у 1917 році мостової на вулицях міста; 10 000 крб. виділялось на встановлення ліхтарів у передмісті.

Отже, маємо констатувати, що обсяг тогочасних місцевих бюджетів не створював передумов для розвитку благоустрою міст, а наявні кошти витрачались здебільшого лише для підтримки міст у задовільному становищі. Причинами цього були умови функціонування Української Держави і, відповідно, міських дум, - революційні події, економічні, політичні, соціальні протиріччя, але навіть за таких обставин тогочасні муніципальні діячі розуміли важливість розвитку інфраструктури міста, намагались приділяти їй належну увагу.

1. Смета города Киева на 1918 год // Киевские городские известия. - 1918. - №20-22.

2. Державний архів Київської області, ф.2797, оп.1, спр.173.

3. ДАКО, ф.2797, оп.1, спр.164.

4. ДАКО, ф.2797, оп.2, спр.32.

5. ДАКО, ф.2797, оп.1, спр.174.

6. ДАКО, ф.2797, оп.2, спр.34.